

POSTANOWIENIE

Dnia 31 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 31 marca 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko Bank S.A. w W.

zażalenia powódki

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 28 czerwca 2022 r., VI ACa 602/21

o zapłatę,

uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Powodowa następczyni prawna kredytobiorców ostatecznie wносиła o zasądzenie od pozwanego banku 1 249 269,93 zł z odsetkami ustawowymi tytułem zwrotu rat kredytu zapłaconych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu.

Wyrokiem z 21 maja 2021 r., XXV C 83/20, sąd I instancji oddalił powództwo uznając umowę za ważną. Sąd nie oceniał umowy w świetle art. 385¹ k.c., gdyż kredytobiorcy nie byli konsumentami.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 28 czerwca 2022 r., na skutek apelacji powódki, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi

Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu I instancji, że powódka nie wykazała, iż kredyt w przeważającej mierze nie został przeznaczony na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą, a tym samym rozstrzygnięcie prawidłowo oparł na założeniu, że kredytobiorcy nie byli konsumentami. Jednakże przy takim ustaleniu powołane przez powódkę argumenty na rzecz nieważności należało ocenić w świetle art. 353¹ k.c., czego Sąd Okręgowy w istocie nie uczynił mimo powołania w uzasadnieniu tego przepisu. Wg Sądu II instancji Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy w zakresie oceny zarzutów powódki do umowy, a ocena ta wymaga przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego koniecznego do dokonania tej oceny.

Powódka zaskarżyła zażaleniem powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że nie doszło do rozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej Instancji, a ponadto błędne przyjęcie, iż wydanie wyroku wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie w całości i przyznanie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wymienionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. SN nie ocenia merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Konsekwencją tego jest ograniczenie dopuszczalnych zarzutów do związanych z kwestionowaniem wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Jeżeli przyczyną uchylenia wyroku było nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, to kontrola Sądu Najwyższego ogranicza się do oceny prawidłowości

zastosowania art. 386 § 4 k.p.c., tj. trafności zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji stanu sprawy z punktu widzenia występowania w niej tej podstawy.

Do nierozpoznania istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było podstawą faktyczną żądania. Sąd I instancji rozpoznał dochodzone roszczenie o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Sąd uznał, że podniesione przez powódkę przyczyny nieważności umowy kredytu nie zachodzą. Sąd nie dostrzegł także innych, uwzględnianych z urzędu przyczyn nieważności. Okoliczność ewentualnie błędnej oceny ważności umowy w świetle art. 353¹ k.c. nie stanowi nierozpoznania istoty sprawy, lecz jest kwestią oceny prawnej, czy Sąd I instancji prawidłowo uznał, że umowa stron jest zgodna z art. 353¹ k.c. Sąd odwoławczy jest uprawniony i obowiązany do dokonania takiej oceny, a okoliczność, że – według Sądu Apelacyjnego – Sąd I instancji dokonał jej tak pobieżnie, że w istocie nie ocenił umowy przez pryzmat art. 353¹ k.c., nie może zostać uznana za nierozpoznanie istoty sprawy. Nawet całkowite zaniechanie tej oceny (np. przez przeoczenie, że K.c. zawiera taki przepis) nie oznacza nierozpoznania istoty sprawy, do czego konieczne byłoby zaniechanie przez sąd I instancji w ogóle oceny ważności umowy.

Sąd II instancji wskazał, że dokonanie oceny umowy kredytu w świetle art. 353¹ k.c. wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie w całości. Lecz Sąd Apelacyjny nie wskazał żadnego dowodu pominiętego przez Sąd Okręgowy. Sąd odwoławczy w istocie uchylił wyrok Sądu I instancji, gdyż *„rozpoznanie tych zagadnień przez Sąd II instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania w całości oraz pozbawiałoby strony jednej merytorycznej instancji, bowiem kwestie te byłyby roztrząsane po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym”*. Koncepcja „pozbawienia instancji”, jako podstawy uchylenia wyroku na skutek zaniechania oceny stanu faktycznego w zakresie jednego z możliwych kryteriów oceny tego stanu, została wypracowana na gruncie postępowania rewizyjnego, nieobowiązującego już od 1 lipca 1996 r., a i wówczas tak daleko idące rozszerzenie podstawy do uchylenia wyroku budziło wątpliwości co do zgodności z art. 385 § 4 k.p.c. w brzmieniu sprzed 1 lipca 1996 r. Obecnie „pozbawienie instancji” co do oceny stanu faktycznego w świetle jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego nie jest samodzielną podstawą do wydania wyroku kasatoryjnego.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, stosownie do art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

[SOP]

[ms]